

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

БЪЧВАРОВИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 24186/04 г.)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

7 януари 2010 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

07/04/2010

Това решение става окончателно при условията, посочени в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, но може да претърпи редакционни промени.

По делото на Бъчварови срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като Отделение в състав:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *председател*,
Ренате Йегер (Renate Jaeger),
Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),
Райт Марусте (Rait Maruste)
Марк Вилигер (Mark Villiger),
Изабел Беро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefèvre), *съдии*,
Павлина Панова, *съдия ad hoc*

и Клаудия Вестердик (Claudia Westerdiek), *секретар на Отделението*,
след проведено закрито заседание на 1 декември 2009 г.,
се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 24186/03 г.) срещу Република България, подадена на 2 юли 2004 г. пред Съда на основание на чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (“Конвенцията”) от двама български граждани – г-н Ганчо Колев Бъчваров и г-н Николай Ганчев Бъчваров (“жалбоподателите”).

2. Жалбоподателите са представлявани от г-н С. Любославов – адвокат, практикуващ в град Варна. Българското правителство („правителството”) е представлявано от своите агенти – г-жа М. Димова и г-жа Н. Николова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателите твърдят, че са били лишени от своята собственост в нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 и чл. 8 от Конвенцията.

4. На 14 май 2008 г. председателят на Пето отделение решава да изпрати уведомление до правителството относно жалбата. Решава се също Съдът да се произнесе едновременно по допустимостта и по съществуването на жалбата (чл. 29, ал. 3).

5. Съдия Калайджиева, избрана като български съдия, си прави отвод от съдебния състав по делото. На 30 януари 2009 г. Правителството посочва на нейно място г-жа Павлина Панова, като съдия *ad hoc* (чл. 27, ал. 2 от Конвенцията и чл. 29, ал. 1 от Правилника на Съда).

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

6. Жалбоподателите са родени съответно през 1927 и 1951 г. и живеят във Варна. Те са баща и син.

7. През 1959 г. първият жалбоподател и неговата съпруга купуват от държавата, чрез Министерство на отбраната, апартамент с площ 115 кв. м в центъра на град Варна. Апартаментът е одържавен в процеса на национализация, проведен от комунистическия режим в България през периода след 1947 г. Той е част от по-голям апартамент, който към неуточнен момент преди 1959 г. е бил разделен на два по-малки.

8. В началото на 1993 г. наследниците на собственика на имота отпреди национализацията завеждат дело срещу първия жалбоподател и съпругата му в съответствие с чл. 7 от Закона за реституцията.

9. През 2003 г. съпругата на първия жалбоподател почива и е унаследена от двамата жалбоподатели.

10. Производството по чл. 7 от Закона за реституцията приключва с окончателно решение на Върховния касационен съд от 20 февруари 2004 г. Съдът намира, че правото на жалбоподателя на собственост върху имота е недействително, тъй като разделянето на първоначалния по-голям апартамент на два по-малки (вж. параграф 7 по-горе) не е било извършено съобразно закона.

11. Незабавно след произнасянето на окончателното решение по делото за жалбоподателите се оказва възможно да получат компенсиране от държавата под формата на бонове, които могат да използват в приватизационни сделки или да ги продадат на брокери. Жалбоподателите не се възползват от тази възможност.

12. През м. декември 2006 г. наследниците на бившия собственик на апартамента завеждат ревандикационно (*rei vindicatio*) производство и дело за вреди срещу първия жалбоподател, който все още обитава апартамента. Производството и до момента е висящо. Молбата за настаняване в общинско жилище, която първият жалбоподател подава през 2004 г., все още не е удовлетворена, поради липса на свободни апартаменти.

II. ФАКТИ, ОТНОСИМИ КЪМ ДЕЛОТО, ВЪТРЕШНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРАКТИКА

13. Същите са обобщени от Съда в решението по делото *Великови и други срещу България*, №№ 43278/98, 45437/99, 48014/99, 48380/99, 51362/99, 53367/99, 60036/00, 73465/01 и 194/02 от 15 март 2007 г.

ПРАВОТО

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 1, ПРОТОКОЛ 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

14. Жалбоподателите се оплакват, че са били лишени от своята собственост произволно, без да имат каквато и да е вина и без подобаващо обезщетение. Те се позовават на чл. 1 от Протокол № 1 и на чл. 8 от Конвенцията.

15. Съдът е на мнение, че това оплакване следва да бъде разгледано по чл. 1 от Протокол № 1, който гласи:

„Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Предходните разпоредби не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяването на контрол върху ползването на притежанията в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби.”

16. Правителството твърди, че жалбоподателите не са изчерпали вътрешноправните средства за защита, тъй като не са се възползвали от компенсаторните бонове. Във всеки случай то настоява Съдът да излезе със заключение, че не е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1, като твърди, че в този случай е постигнат справедлив баланс между обществен интерес и правата на жалбоподателите.

17. Жалбоподателите оспорват тези аргументи.

A. Допустимост

18. Съдът отбелязва възражението на правителството, че не са изчерпани вътрешноправните средства за защита

19. В тази връзка Съдът се позовава на подробните мотиви, изложен по делото *Великови и други*, където се констатира, че към дадения момент схемата с компенсаторните бонове не осигурява достатъчно обезщетение с каквато и да е степен на сигурност (вж. решението *Великови и други*, цитирано по-горе, § 227). Освен това Съдът вече е разглеждал същото възражение по подобно дело и го е отхвърлил (вж. *Димитър и Анка Димитрови срещу България*, № 56753/00, § 23, 12 февруари 2009 г.). Съдът не вижда причина да достигне до различно заключение по настоящото дело и поради това отхвърля възражението на правителството.

20. Съдът отбелязва, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на чл. 35, ал. 3 от Конвенцията и не е недопустимо на други основания. Следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

21. Съдът отбелязва, че това оплакване попада в сферата на същото законодателство и проблеми, разгледани по делото *Великови и други*, посочено по-горе.

22. Действията, предмет на оплакването, представляват намеса в правото на собственост на жалбоподателите.

23. Намесата се основава на действащи правни разпоредби и преследва осъществяването на важна цел в обществен интерес, а именно възстановяване на справедливостта и зачитане на върховенството на закона. Както по делото *Великови и други* (цитирано по-горе, §§ 162 – 176), Съдът смята, че при конкретните обстоятелства въпросът, дали приложимият закон е бил достатъчно ясен и предвидим, не може да бъде гледан отделно от въпроса за съразмерността.

24. Като се придържа към критериите, изложени по делото *Великови и други* (цитирано по-горе, §§ 183 – 192), Съдът отбелязва, че правото на собственост на жалбоподателите е обявено за недействително единствено въз основа на съображението, че техният апартамент е представлявал част от по-голям апартамент, който е бил разделен от държавата в нарушение на действащите разпоредби (вж. параграф 11 по-горе). Отговорността за тази нередност определено се носи от компетентните власти, а не от жалбоподателите (вж. *Юркова и Самунджи срещу България*, № 19162/03, § 24, 2 юли 2009 г.).

25. Ето защо Съдът смята, че настоящото дело е сходно на решенията *Богданови и Цилеви*, приведени по делото *Великови и други* (вж. параграфи 220 и 224 от решението, цитирано по-горе), където се постановява, че при такива дела справедливият баланс, който се изисква по член 1 от Протокол № 1, не може да бъде постигнат без достатъчно обезщетение (вж. също *Юркова и Самунджи*, цитирано по-горе, § 25).

26. В тази връзка възниква и въпросът дали на жалбоподателите е било предоставено достатъчно обезщетение.

27. След постановяване на окончателното решение по делото те са могли да кандидатстват за компенсаторни бонове, но не са го сторили. При все това по делото *Великови и други*, цитирано по-горе, § 226, както и по редица следващи дела (вж. *Копринарови срещу България*, № 57176/00, § 31, 15 януари 2009 г.; *Владимирова и други срещу България*, № 42617/02, § 40, 26 февруари 2009 г.; и *Пешевци срещу България*, № 29722/04, § 23, 2 юли 2009 г.), Съдът установява, че поради нестабилните цени на боновете и честите промени в действащите разпоредби, към дадения момент схемата с компенсаторните бонове не представлява достатъчно обезщетение. Следователно, макар да следва да се вземе под внимание съгласно чл. 41 от Конвенцията, аргументът, че жалбоподателите не са се възползвали от схемата с компенсаторните бонове, не може съществено да повлияе на заключението по това оплакване.

28. При тези обстоятелства Съдът намира, че жалбоподателите не са разполагали с ясна, своевременна и предвидима възможност да получат достатъчно обезщетение.

29. Оттук следва, че справедливият баланс между обществения интерес и необходимостта техните права да бъдат защитени не е бил постигнат. В тази връзка е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛ. 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

30. Член 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Висококодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

31. За нанесени имуществени вреди жалбоподателите претендират солидарно стойността на апартамента, намалена с цената на компенсаторните бонове, които биха получили, в случай че се бяха възползвали от схемата през 2004 г. Съгласно оценката, изготвена от техни вещи лица, те изчисляват, че тази сума възлиза на 123 660 евро (EUR).

32. За неимуществени вреди жалбоподателите претендират 25 000 евро (EUR) обезщетение.

33. Правителството намира, че тези претенции са прекомерни.

34. Като се придържа към подхода си по сходни дела, и предвид естеството на констатираното нарушение, Съдът намира за уместно да присъди за претърпените имуществени и неимуществени вреди еднократна обща сума, съобразена с цената на имота, отнет от жалбоподателите, както и с всички останали обстоятелства, които имат отношение (вж. *Тодорова и други срещу България* (справедливо обезщетение), № 48380/99, 51362/99, 60036/00 и 73465/01, §§ 10 и 47, 24 април 2008 г.). Съдът ще вземе под внимание и обстоятелството, че жалбоподателите не са се възползвали от схемата на компенсаторните бонове (вж. параграф 28 по-горе и *Тодорова и други*, цитирано по-горе, §§ 44 – 46).

35. Предвид гореизложеното, както и всички обстоятелства по делото и информацията за цените на недвижимите имоти във Варна, с която разполага, Съдът присъжда солидарно на двамата жалбоподатели сумата от 80 000 евро за претърпени имуществени и неимуществени вреди.

Б. Разноски

36. Жалбоподателите претендират 2 000 евро за юридическа работа, извършена от техния адвокат след оповестяването на настоящата

жалба. В подкрепа на искането си те представят договор за процесуално представителство, който удостоверява постигнатото съгласие за това възнаграждение.

37. Освен това те предявяват и иск за сумата от 465,30 лева или приблизително 240 евро (EUR) за пощенски разходи, превод и за доклада на оценителите, внесен по делото. Представят и съответни разходни документи.

38. Правителството настоява Съдът да отхвърли тези искове.

39. Според практиката на Съда жалбоподател има право на възстановяване на разноски само доколкото е доказано, че същите са действително и по необходимост направени и са в разумен размер.

40. В този случай, като има предвид информацията, с която разполага, и горните критерии, и като отбелязва, че исковете за справедливо обезщетение са подкрепени с надлежни доказателства, но без да е уточнен обемът, времето и естеството на извършената юридическа работа, и като посочва, че адвокатът на жалбоподателите не ги е представлявал в началните етапи на производството, Съдът намира за разумно да присъди сумата от 1 500 евро за покриване на разноските по всички искове.

В. Лихва за забава

41. Съдът счита за подходящо лихвата за забава да бъде изчислена на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка, с добавени три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на чл. 1, Протокол № 1 към Конвенцията;
3. *Постановява*
 - (а) ответната държава да заплати солидарно на двамата жалбоподатели в срок до три месеца от датата на влизане в сила на съдебното решение съгласно чл. 44, ал. 2 от Конвенцията долупосочените суми, преобразувани в левова равностойност по курса към датата на плащането:
 - (i) EUR 80 000 (осемдесет хиляди евро) за имуществени и неимуществени вреди, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими;

(i) EUR 1 500 (хиляда и петстотин евро) за разноски, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателите;

(б) след изтичане на указания тримесечен срок до извършване на плащането върху горната сума се дължи проста лихва в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава, с добавени три процентни пункта;

4. *Отхвърля* останалата част от исковите претенции за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и оповестено в писмен вид на 7 януари 2010 г. в съответствие с чл. 77, ал. 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар на Отделението

Пеер Лоренцен
Председател